

**С.А. Циганов, д-р екон. наук, проф.,
Інститут міжнародних відносин**

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ БАНКІВСЬКИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ КРАЇН

Головними факторами розвитку економічного середовища функціонування банків у міжнародній інвестиційній діяльності на початку XXI ст. є інтернаціоналізація і посилення відкритості економіки. Становлення відкритої економіки – це об'єктивна тенденція економіко-політичного розвитку світу, яка означає, що країни встановлюють стандарти світового ринку і діють згідно з його законами. Банки, які обмежують свою діяльність єдиним національним ринком як у проведенні кредитної, так і депозитної політики потрапляють у невігідне конкурентне становище.

Обсяг іноземних інвестицій у країни Центрально-Східної Європи, зокрема ті, які у травні 2004 р. вступили до Євросоюзу, помітно зросли. За даними компанії Ernst & Young, список країн, що інвестують у Європу, очолили США, Японія, Великобританія і Німеччина. Зросли капіталовкладення з Китаю, Сінгапуру і Південної Кореї. У 2004-2006 рр. Угорщина, де, до речі, знаходиться найбільше ВЕЗ, залучила кошти для 84 нових інвестиційних проєктів порівняно з 40 за аналогічний період. У Німеччині – 80 проєктів. Чехія та Польща за кількістю проєктів випередила Іспанію, а Естонія – Італію. Якщо ця тенденція збережеться, карта надходження європейських прямих іноземних інвестицій суттєво зміниться.

Фактор інтернаціоналізації в міжнародній діяльності банків спричиняє злиття або об'єднання фінансових установ у масштабах усього світу. Основними інструментами реалізації цільової функції банків в міжнародній інвестиційній діяльності за умов інтернаціоналізації є інституціоналізація, сек'юритизація та універсалізація. Інституціоналізація означає домінування банків та інших фінансових посередників над індивідуальними інвесторами, що характерно для економічно розвинених країн. Сек'юритизація означає продаж позик, оформлених як цінні папери, і саме в такому вигляді проданих інвесторам. Універсалізація сучасних комерційних банків відбувається завдяки лібералізації банківського законодавства. У напрямі диверсифікації інвестиційної діяльності банків Західної Європи набувають стійкого розвитку різноманітні схеми інвестування реального сектора. Водночас, незважаючи на певне здешевлення кредитних ресурсів банків, для більшості суб'єктів, що формують інвестиційну пропозицію в реальному секторі, вони залишаються дорогими.

Інвестиційна діяльність банків у країнах із трансформаційною економікою суттєво відрізняється. Пасивність банків щодо зниження ціни на кредитні ресурси зумовлена значною мірою такими об'єктивними причинами:

- зростає конкуренція на ринку залучення коштів населення, що вимагає встановлення високих депозитних ставок по вкладах фізичних осіб;

- збереження привабливості банківських вкладів як джерела особистих збережень населення можливе лише за умови перевищення розміру ставок по вкладах над реальним, а не офіційним рівнем інфляції;
- слабкий фінансовий стан інвесторів – позичальників банківських кредитів створює підвищене ризикове середовище, що суттєво ускладнює проведення ефективного ціноутворення.

Однією з основних проблем сучасного періоду розвитку економіки трансформаційних країн є подолання затяжної інвестиційної кризи. Це означає, що модель економічної трансформації цих країн має практично невідтворювальний характер. Достатньо сказати, що в останні роки внутрішні інвестиції, наприклад в Україні, фіксуються на рівні 13-14 млрд. грн. при балансовій вартості основних фондів не менше 800 млрд. грн. Практично покривається 2 % основних фондів, що означає вкрай обмежені можливості інвестування економіки.